

Служімо
своєму
народові !

На правах рукопису. Друковано 200 прим.

СЛУЖІМО СВОЙОМУ НАРОДОВІ!

С Л О В О

**Високопреосвященнішого Іларіона,
Архиспископа Холмського й Підляського,
на III-му З'їзді О.о. Деканів дня 10 лютого 1942 року.**

(Скорочений запис Секретаря).

Всечесні Отці, дорогі мої діти!

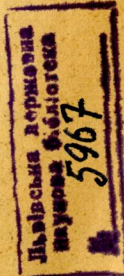
На цьому З'їзді, який є першим Собориком вільно вибраних Деканів, вітаю вас щиро, як своїх співпрацівників і помічників у відбудові соборноправності Української Православної Церкви. При цій нагоді виявилось, що, не зважаючи на труднощі комунікаційні та на надзвичайну зиму, з 14 О.о. Деканів є на Соборикові присутніх 10 О.о. Деканів. З Декани оголосили письменно, що прибути на З'їзд не зможуть через залізничне сполучення, і ще приїде, бо в дорозі має певні труднощі. Отже уважаю, що З'їзд відбутися може.

I. Соборноправність Української Церкви.

Як вам відомо, наша Українська Церква мала свою широку соборноправність, яку потім нам забрано. Сьогодні ми мусимо всіма силами прагнути до соборноправності Української Православної Церкви, й я сам буду всіма силами старатися її відновити. Соборноправність — це інституція, яку треба дуже боронити нам усім, тому закликаю й вас до оборони її, та щоб були мені завжди в цій ділянці до помічі. Цей Соборик є перший з вільно вибраних Деканів. Минулого року відбувся в нас перший Єпархіальний Собор. Ви, як мої помічники, на своїх постах доповніте мою працю, бо ми, будівничі церковного життя, мусимо це наше завдання виконати докладно. Одна людина не створить повного церковного життя, а тільки всі разом, спільними силами. Ваша гідність священнича перед Богом висока, й тому від Вас Господь Бог багато й вимагає. На Церкву йде сильний наступ атеїстів, тому тим більше мусимо бути чуйними й стояти на стійці, щоб не заскочила нас несподіванка. Священнічі організації до цього часу майже не існували, — я їх дозволяю в найширшому розумінні, однак всі Декани мусять виявити в них якнайширшу участь та ініціативу. Зараз маємо 14 Деканатів, однак я йду до того, щоб число Деканатів розширити на 17, — по 10 парафій на Деканат. Малі Деканати більше практичні, бо до одного Деканату не належить стільки парафій, і тим самим легше таким Деканатом керувати. Буде більше Деканатів, а тим самим і більше людей до активної праці. Повторюю ще раз, що це перший З'їзд вибраних Деканів.

II. Служімо своєму Народові!

Ісус Христос, прийшовши на цей світ, усе своє життя служив Народові, і це саме й нам наказав. — Коли не вміємо служити На-

родові, вчімося від нашого найбільшого Вчителя, — Самого Ісуса Христа. Найкраща служба Богові, — це служба Наро́дові! Наслідки цієї служби найкращі, й вони полишаються назавжди. Христа розп'яли, а Його велике діло таки залишилося. Багато людей дало себе розп'ясти за свою ідею, що ще живе й сьогодні. Легко було розп'ясти Галилея, але він перед своєю смертю заявив, що все таки „земля крутиться коло сонця”. Часто Вам видається Ваш хрест дуже тяжкий і незносимий, однак мій хрест від Вашого далеко тяжчий, і щоразу все стає тяжчим. Спочатку мені здавалося, що ніяк не привикну до такої тяготи свого хреста, а тепер уже стає мені щодалі, то все милішим та любішим цей хрест Христа, й я ношу його зовсім спокійно, без нарікання. Не лякайтеся служити й працювати для Наро́ду! Коли б мене хто сьогодні спитав, яким чином можна найпевніше увійти до Царства Небесного, я б йому без надуми відповів: „Службою Наро́дові!” Це найбільша сучасна Христова заповідь — служити своєму Наро́дові.

III. Служба Наро́дові в Церкві.

Богослужби в Церкві повинні відправлятися велично й урочисто. Священик у Церкві є й перший молитовник за Наро́д. Я б дуже хотів, щоб у наших Церквах Богослужби відправлялися завжди велично й урочисто. Христос ціле своє життя служив наро́дові, за нього й помер. Служачи Наро́дові, ми служимо Богові. Господь Бог „кадила” собі не бажає від тих, що не мають до Наро́ду любови. Гаслом сьогоднішнього З'їзду О.О. Деканів нехай буде: „Служимо Наро́дові” й тим уподобімося Христові, щоб так, як Він, і життя своє віддати за Наро́д. Хоч Христос на молитві в Гефсиманському саду просив Отця Небесного, щоб оминула Його ця гірка чаша, однак не так, як Він хоче, але яка є воля його, Отця Небесного. Дуже тяжко приходиться нам сьогодні служити Наро́дові, — проте не зраджуйтеся тим, що так багато праці на нас чекає: хай послужить прикладом у службі Наро́дові Сам Господь Ісус Христос. Живім за його заповідями. Не вистачає один раз у тижні в неділю відправити Службу Бо́жу, а потім спокійно чекати собі другої неділі без діла, що нам дуже часто вороги наші зикидають. Старайтеся, щоб ваші Богослуження були найбільш урочистими. Дуже мені неприємно чути скарги на Священиків, що ніби недбало ставляться до святих Служб Бо́жих. До таких людей мушу сказати словами Пророка Єремії: „Проклятий кожен, хто робить роботу Господню недбало!” (Єремія 48. 10).

Священик у Церкві величний і святий. Є часом скарги, що ніби Священики в неділі й свята пропускають Св. Службу. Це найбільше переступство! Не дивіться на те, що Церква часом буває порожня, — та пустота Церкви вопіє до Неба, й коли ви будете на порожнечу Церкви звертати належну увагу, та все будете виконувати свої обов'язки, тоді Господь Бог ваші щирі молитви вислухає, й Церква небаром наповниться. Від величності вашого служіння залежати буде наповнення Церкви. Священик у Церкві є особа велика, тому не сміє мати навіть зарідку гніву, — його любов повинна бути видимою й назовні. Не можна, щоб Священик при Ві́втарі про щось постороннє мислив. — Будьмо в Церкві святими, служимо велично, щоб вороги наші могли на нас будуватися. Часом бачив я в Церкві псуд церковний, ненайчистішим, у Ві́втарі не найчистіше, самий Престіл у поросі, — на́ж'ятайте завжди, що на Престолі пробуває Сам Бог! Прошу вас, дотримуйтеся, щоб у Ві́втарі була найбільша чистота. Так само мусите

виконувати все, що належить виконувати доброму пастиреві. Невільно вам забувати, коли на собі маєте Хреста чи Єпитрахіля, що ви є Священиками Самого Бога. Хотілось би мені величність священничого авторитету привести назад до того ступеня, на якому він був у старій Україні завжди. Трудно це тепер прийдеться, однак від нас це самих залежати буде. Без священничого одягу (ряси) не будьте, і нікуди без нього не з'являйтеся, хіба вимагає того вже найбільша konieczність. При виконуванні треб Священик мусить бути так само святим. Позатим ми є слуги негідні, але в часі служення ми святі. Так повинна виглядати наша служба Народів в Церкві.

IV. Служба Народів пастирська.

Нехай Священик буде переповнений любов'ю до своїх вірних. Без любови ми будемо зовсім порожні; коли любови в нас не буде, ніщо ми. Як добрий педагог у школі, що старається всіма силами дитину чогось навчити, коли бачить, що його малий учень має нечистий ніс, то навіть і носа йому втре, як батько — ото є та велика любов до тих, яких він учить! Такими й ми повинні бути до повірених нам душ. Пригадуйте собі часто про матір та її любов до дітей, напевно тоді зрозумієте, якою повинна бути й ваша любов до тих, що вам сам Господь Бог повірив. Мої діти кохані, — тільки тоді ваша праця буде плідною, коли ви будете мати правдиву любов! Часто нам не хочеться проявляти любови до тих, що нам кривду роблять, однак мусимо себе завжди опанувати. — Будьте завжди й усюди правдивими. Правда й любов усе переможуть. Часто ми не знаємо способу виявлення любови, але гляньмо навкруги! По наших селах вдів, калік і сиріт нещасних є досить, — чи ми ними опікувалися, чи ми їх не відпускали лише порожніми словами, чи ми їм виявили батьківську любов? Коли не можемо самі їм щось доброго зробити, виявляючи їм нашу любов, то знайдеться якийсь спосіб, щоб ми це виконали. Організуйте при Церковних Братствах допомогові секції. Вхोďte в стислі зносини з Українськими Допомоговими Комітетами; коли ви там не зможете зайняти становища Голови, то старайтеся ввійти до Управи, або будьте чинними членами при них. Бідній нещасній вдові чи кому іншому можна допомогти й у той спосіб, що закличете її до себе, напишете до відповідного місця прохання, або доручите справу старості села, або якомусь з Комітетів. Добрий Пастир не чекає, щоб до нього за поміччю вдавались, а сам розшукує таких у своїй парафії й має в себе списка всіх тих, що помочі потребують. Поза Церквою Священик повинен бути смиренным до своїх вірних. Ідіть до них, як правдиві батьки їх, покажіть їм дорогу правди. До полемік не пускайтеся. Коли Вам прийдеться з кимось спорити, покажіть йому свій погляд на Церкву зовсім спокійно. Політики оминайте, про всяку правду докажіть ділом і живим прикладом. Тих вищих ідей, що має Християнство, жодна інша наука дати не може. Більшовики, голосячи противне, стали, мов звірі, бо до того звірства, якого вони допускалися й допускаються, навіть звірі не здібні. На прикrostі, які вам роблять, не зважайте, ані на перепони. У нас мало знають, що Священик має такі великі труднощі, що так дуже часто приходиться йому „сорозпиватися Христу”. Однак сьогодні я вже це знаю докладно, й дуже важко й прикро приходиться мені самому часто сорозпиватися Христу. Однак полюбив я вже це, й зношу всі ці труднощі й прикrostі, наложені не мене, зовсім спокійно з любов'ю, й можу признатися відверто, що вже я їх полюбив. Усе це в нашому житті про-

мине! Яка різниця, чи воно солодко пройде чи гірко? Різниця жодної не має. Найбільше вільного свого часу присвячуйте на службу Народові дорогою, яку нам показав Сам наш найвищий Архипастир, Ісус Христос. Коли б ми так поступали, як Він, то не було б того світового хаосу, що зараз панує. Нехай кожен пастир у міру того, що йому дано, своє робить і пам'ятає, що сорозпинатися Христу — це його обов'язок. Коли ми будемо мати щастя впасти жертвою, будьмо щасливі з того, але не спиняймо служби для свого Народу!

V. Служба Народові учительна.

Головною повинністю духовенства вважаю обов'язок проповідувати або вчити. Як ви обов'язані правити Св. Службу, служити Народові, як пастирі, так само повинні ви й навчати Народ. Працюйте над проповіддю, хай ваша проповідь буде найвища. Коли ви обов'язані в Церкві служити, то так само повинні ви й у Церкві та всюди проповідувати, вчити. Пам'ятайте, що в Церкві Вашими устами сам Бог промовляє, тому Ви мусите дуже добре роздумати, що й як маєте говорити. Як Священик, що, не приготувавшись до Служби Божої, йде служити, підлягає тяжкому гріхові, так само й той Священик, що, не приготувавшись до проповіді, йде її голосити. До такого Христос Сам каже: Горі тим, що спокують найменшого з них; краще було б для такого, щоб був і не народився на цей світ! Їх тут присутні й деякі з моїх учнів, що ствердять оце: я завжди старався до викладу приготуватись та подати його так, щоб то могло бути якнайрозуміліше. Закликаю вас до того, щоб ви якнайбільшу увагу звертали на проповіді. Нехай ніхто не відважиться йти до проповіді не приготувавшись, робіть собі короткі плани й тільки так ідіть на Амвон з проповіддю. Як та бджола збирає мід, так і Священик повинен збирати приклади, відповідні до проповідей, і записувати. Прикладів знайдете досить і в своєму житті. Збирайте живі факти з життя, записуйте собі їх. Не забувайте, що сьогодні час інший, час ненормальний, вірний іде до Церкви, щоб почути там відгук і на те все, що діється, хоче знайти душевне задоволення. Пристосовуйтеся до обставин часу. Робіть усе можливе, щоб ви могли якнайкраще підійти до людських сердець. Молодь тепер стоїть далеко від Церкви, що раз забуває про Бога й про свою Церкву, — до молоді говорять окремі проповіді. Може є потреба говорити до жінок, — і їм скажіть, до старших людей і т. ін. Взагалі, звертайте увагу на те, щоб проповідь ваша була плідною. Ви, знаючи своє село та його обставини, пильнуйте в належний спосіб підійти до свого Народу. Ваша проповідь повинна бути навчальна, бо тільки тоді зможе вона дати належний плід. Не забувайте, що через проповіді ми ведемо й катехизацію: дуже потрібні проповіді про основи Християнської Віри. Найбільшим гештаєм нашої Церкви є недостаток національної свідомості нашого Народу, що й було причиною занепаду авторитету нашої Української Православної Церкви. Ми самі мусимо бути найвище свідомими, не забувайте, що ви перед Богом відповідальні за брак національної свідомості в Народі. Наша національна свідомість повинна бути гіршою від свідомості наших парафіян. Подивіться на Сербію або Болгарію, — там Священик є будівничий і національної свідомості свого Народу. Закликаю вас до праці над собою в національній свідомості! Коли тут Духовенство буде ззаду, то й авторитет його буде ззаду. Кожну проповідь обдумайте, бо за кожне слово прийдеться вам дати відгук перед Господом Богом.

IV. Служба Народові в школі.

Для Священика заоновчительство обов'язкове. Як не може бути, щоб Священик не правив Служб, не проповідував, так само неможливо, щоб Священик не заоновчителював. Радіймо з того, що маємо тепер право в школі вчити дітей, бо в багатьох державах Священики на це права не мали. Не дивіться на нагороду, — ви мусите вчити й без того. Ви в школі маєте в руках велику зброю, бо там ви як практично, так і теоретично можете навчати основ віри. Як ви в школі навчите учня, такий з нього буде в житті й громадянин. Зробіть усе, щоб з дітей вийшла свідомо людина. Діти в Церкві мусять бувати обов'язково. Організуйте дитячі хори, тещо. Коли давніше було багато годин навчання релігії, то було так само й багато вчителів, а тепер діти ростуть без віри й виховання. Часто зустрічаю дітей, що не вміють найзвичайніших молитов повсякденних; пам'ятайте, що це найліпший ґрунт до атеїзму. Звертаю тому вашу увагу на службу в школі та проповідництво в Церквах, де Священик може дуже багато зробити.

VII. Культурно-освітня служба духовенства в своїй парафії.

Священик має бути провідником культурно-освітньої праці. По селах є найбільший терен такої праці в УОТ. Коли не можете бути головою в УОТ, то постарайтесь взяти там активну участь. Ніде вас не сміє бракувати там, де можете послужити для свого Народу. Не правильний переклад: „Блажен муж, що не йде на світ нечестивих“, правильно повинно бути так: „Блажен муж, що не живе совітом нечестивих“. Як устаровину Священики своєю чинністю світили Народові в усякій діяльній праці, так і сьогодні повинні наші Священики поступати. Покажім Народові доросту, якою він має йти. Нехай за нас хтось непокликавий то того не виконує. Все й усюди ми повинні бути. Невже наша Церква вже так зубожіла? Піднесім культурно й освітньо наші села, то й самі піднесемось. Горе тому Священикові, що в його селі йде культурно-освітня праця без нього! Коли б Христос сьогодні до нас промовляв, то напевно б вам сказав: Молитва для мене, — це праця для Народу; хочете більше помолитись, — попрацюйте більше для Народу! Священики з відчитами дуже мало виступають, а потрібно виступати. Виступайте частіше з відчитами. Спробуйте собі також часто з інших околиць лекторів. Відповідати будемо перед Богом, і сором буде вам, що ми Народ наш, повірену нам паству, невідповідно приготували. На молодь звертаймо особливу увагу; де не хотять, щоб ви мали провід у своїх рухах, там зарядіть, щоб при допомозі інших ви свою працю виконували. У всякій культурно-освітній праці Священик повинен бути перший. Ми, духовенство, з своїх рук не випускаймо учительства, — воно належить до нас, стараймося світити прикладом так, як устаровину світили наші попередники; чому ж ми й сьогодні не могли б йти їх слідами?

VIII. Церковні Братства.

Відновляйте по селах наші Церковні Братства. Встаровину вони вказували найкращу чинність, як культурно-освітню, так і соціальну. Відновляйте Братства, але не так, щоб вони знову заснули, але щоб свою чинність вказували ще краще, як у минулому. Так повинні ми Братства вести, щоб вони були дійсно церковними, щоб жили думкою церковною. При Братствах закладайте й Молодечі Братства, — з них

можете виховати на пізніше добрих працівників при Братствах для дорослих. У Братствах доповніть те, чого в Церкві не маєте змоги доконати. Оруддям для освічення села є Братство. Мусить воно бути таким, яким воно було й встаровину, щоб тримало культурно-освітню частину праці. Часто нам говорять, що ми відновляємо „клерикалізм“, а це значить „церковність“. Це правда, за це ми не стидаймося, а продовжуймо й надалі нашу таку „клерікальну“ працю,—бо це праця для нашого Народу!

ІХ. Місійна служба Народові.

Не забудьмо, що ми оточені зо всіх сторін іновірцями, тому мусимо на нашу місійну службу звертати щонайбільшу увагу. Рсбім так, щоб іновірці могли на нас сказати: „Бог у них“. Дуже багато наших дітей відпало від нашої Церкви, пішло було на католицтво, за ті ласощі зёмні, але тим самим вони для нас страчені й національно. Що ми зробили в справі навернення таких дітей? Пильнуймо, щоб наша Церква була переповнена. Старайтеся, щоб вірні навідували Церкву. Переконайте свою паству, що наша Церква є дійсно наша рідна Мати. „Кому Церква не Мати, тому Бог не Батько!“ Коли ваша Церква не повна, шукайте причини того. Можливо, ви самі до того спричинилися; коли так, то старайтеся про напругу. Часом чути закиди зо сторони поляків, що „ми їм, — кажуть — Церкву віддали, а церква стоїть корожною“. Стараймося, щоб наші вороги не мали правди під тим оглядом. Часом говорять: „Не піду до Церкви, бо мені Священик не подобається“. Старайтеся виявити до своєї пастви любов і там, щоб не було подібних причин порожнечі Церкви. Майте любов, проти неї й ворог не встоїть, а буде мусіти признати вам ваше пастирське серце, й буде на вас будуватися. Народ часом настільки здеморалізований, що за шматок хліба й очі відере, — уважайте, й тут будьте на пильній стійці. Звертайте свою пильну увагу на т. зв. „калакутів“, робіть усе, щоб їх повернути на лоно їх попередньої Віри. Будьте до них любовними, тим докажете їм, що наша Церква є їх правдива Мати. В місійній праці до Народу мусите звертати пильну увагу на нашу інтелігенцію, бо вона є нашим проводом. Може вона заохолдна до Церкви,—огрійте її душу та зм'ягчіть її, й закликайте її до Церкви. Наш інтелігент, бачучи в політичному житті велике розчарування, шукає свого душевного задоволення біля Божого Престолу. Від вас буде залежати, як ваші інтелігенти поставляться до Церкви. Не нападайте на галичан-уніятів, ведіть з ними лагідне співжиття,—це ж наші браття, хоч належать до іншої Церкви. До інших релігій ставтеся лояльно, не нападайте на них, а за свою Віру будьте готові й життя віддати. Митрополит Андрій Шептицький простягає руку до об'єднання Церков. Приймемо всіх наших братів з розпростертими раменами, й будемо раді, коли до своєї старої Української Церкви всі її сини повернуться. Про це ми завжди молимося. Між духовенством і мирянами повинна бути повна гармонія, повне співжиття; коли бачите деякі труднощі, то уступіть, щоб пізніше повчати. Сільські громади дуже часто несправедливо поступають із Священиком, але трудні часи! Де є єдність між Священиком і парафіянами, там Сам Бог між ними! Тепер є військові тягарі, але при допомозі Божій нам удасться їх гести. Будьмо раді, що можемо спокійно працювати, коли в цілому світі війна, голод, і кров ллється, а ми ще, дякуючи Богові, маємо змогу працювати й жити. Гармонія в селі мусить бути зразкова, й усі іновірці від нас повинні навчатися її.

Х. Мова Священика.

Відносно мови Священика покликаюся на Св. Письмо Старого Заповіту (Есфир 1. 22): „Щоб кожен був паном у домі своїм і говорив мовою свого Народу“. Недавно так було, що Священик говорив усякими мовами, тільки своєю рідною мовою ні. Наша мова є така саме свята, як і інші мови. Горе Священикові, що в своїй родині не говорить мовою свого Народу! Він тяжко грішить проти свого Народу. Народ наш повинен зрозуміти, що сила його залежить від сили його свідомости. Наша українська мова рівноправна з іншими мовами. В мові українській ми маємо право говорити в усіх урядах. Хто нашу рідну мову понесе в світ, як не ви? Навчайте ж тільки мовою українською. Що відноситься до мови в Церкві, то як наш Єпархіяльний Собор уже постановив, можете відправляти в мові староукраїнській, або в мові живій українській, але ні в якому разі не з російською вимовою. Всі народи в світі відправляють свої додаткові Служби тільки в мові живій.

ХІ. Будьмо прикладом для своїх вірних!

Бути прикладом для своїх вірних є найважливішою частиною служби для свого Народу. Горе тому, хто своїм злим прикладом згіршить вірного! Мусимо уникати всього, що не служило б добрим прикладом для повіреної нам пастви. Носити хреста, це значить бути „сорозп'ятим з Христом“. Докажім, що ми гідно його носимо та що дійсно „сорозпинаємося“ з Ним. У священичій одежі будьте дуже обережні. Без одежі (ряси) не ходіть, про свій сан усе й всюди пам'ятайте. У Церкві Священик святий, але й поза Церквою повинен бути таким. Господь говорить вашими устами,—непотрібне слово нехай ніколи не виходить з ваших уст! Разом з тим будьте також і смиренні, відступіть від зла, коли його не можете подолати; однак це не значить, що ми його не повинні направити: на все прийде свій час. Своє волосся держіть у порядку. Уникайте всякої нагоди до алкоголю. Скажете може: „Владико, Батьку наш,—дуже тяжкий хрест, що сьогодні кладете на наші плечі!“ Однак не забувайте, що ви пастирі, й мусите все це нести з любов'ю. Не лякайтеся: за вами сам Ісус Христос, що тяжчого хреста ніс, як Богочоловік...

ХІІ. Самоосвіта духовенства

„Ви сіль землі, ви світло для світу! (Мт. 5. 13-14) „Тому, що знання ти, обридів собі, то обриджу й тебе, щоб не був ти для Мене Священиком! (Осія 4. 6). До освіти беріться дуже пильно. То неправда, ніби хтось з нас науку вже покінчив. Покінчити науки не можна, хіба школу можна покінчити. Є велика потреба для нашого духовенства національної самоосвіти. Багато з них не мають національної освіти. Однак, хто науку любить, той може легко навчитися. Працюйте також і над самоосвітою пастирською. Читайте книжки, старайтеся кожен мати свою, хоч і малу, але власну бібліотеку, доповнюйте її час-від-часу в міру можливости. Читайте часописи, слідкуйте за денною пресою,—тим також чоловік виховується. Вам потрібно все знати.

ХІІІ. Будьмо пастирями добрими.

Будьмо виконні в кожній ділянці нашої праці. Від нашої карності найбільше залежить наш поступ. Ми належимо до церковної Єпар-

хіяльної організації, мусить між нами бути певна гармонія й карність. Коли б я кому з вас і кривду зробив, беріть це, як бажання й наказ вашого Батька з любови. Оце моє Слово передайте всім Священникам. Ви мої Декани, вас я закликаю до дисципліни й карности. Коли даний наказ, він повинен бути виконаний. Пам'ятайте, що є око, яке пильнує й над Консисторією, — це око вашого Батька. Все, що робимо, робім на славу Богові, Церкві й Народові. Коли ми так будемо робити, то ми нашу Церкву відновимо й зробимо справді українською. Нового нічого від нас не вимагається, тільки щоб ми привели нашу Церкву на той ступінь, на якому Вона була за часів давніших. Наші Князі жертвували великі суми на Церкву, наші Гетьмани належали до Братств, — нехай це всі ми пам'ятаємо й наслідуюмо!

XIV. Ідеологія Української Церкви.

Як я вже сказав, ми тепер нічого нового не вносимо до свого церковного життя, тільки постараймося повернути нашу Церкву до первісного стану, якою була вона за часів наших Князів та Гетьманів. Пам'ятаймо, що болі Народу, — це болі наші, тому мусимо над ними дуже пильно працювати.

Я от уже 35 літ голошу про ідеологію нашої Української Церкви. Українська Церква була завжди відділена від світської влади, була це правдива ознака Української Автокефальної Церкви. Дальшою ідеологією правдивої Української Церкви є її соборноправність, служення Народові, національність нашої Української Церкви, — наша Церква повинна бути завжди і всюди українською. Між духовенством і Народом повинно бути повне поєднання. В нашій Церкві повинен панувати животворящий Дух та любов до Неї. Служити в Церкві Народові належить без нагород. Коли Митрополита Платона закликало до царя Павла I, і той наложив на нього орден Андрія Первозваного, старий митрополит заплакав, щоб того йому не давали, бо від таких нагород піде розклад Церкви, — і так і сталося... В старій Українській Церкві була тільки одна нагорода, — тільки в сан протоєрея. Але я вам обіцяю, що нагороджу всіх тих, що ще не нагороджені. Нагороджу вас, як ваш добрий батько нагороджує своїх дітей.

Тіштеся, що належите до Церкви Андрія Первозваного, до Церкви Апостольської. Працюймо так, як ті, що належать до Апостольської Церкви, будьмо гідними дітьми нашої Святої Церкви. Любим свою Святу Церкву! Нехай нам наша Свята Церква не буде мачухою, а правдивою люблячою Матір'ю, наші вірні нехай це відчувають, — від вас це все залежатиме. Підкреслюю ще раз, що кому Церква не Мати, тому Бог не Батько! Наша Українська Церква була нам завжди люблячою Матір'ю. Ви, як мої помічники, служіть вірно своїй Св. Українській Церкві. Служімо Народові вірно! Вітаю вас ще раз, як вільно вибраних Деканів! Мою оцю промову перекажіть усім пастирям на своїх Деканальних Собориках та вірним по Церквах.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і Причастя Святого Духа нехай буде зо всіма вами!

Львівська державна
наукова бібліотека

№

5967

Львів. Бібліотека
АН УРСР

18.035

Рл 5967

Служімо
своєму
народові !